

ლიცეოს სული საშური

საშურის მუნიციპალიტეტის ბაზემი „საშურის მოამბის“ ღამატიკა
№1, 30 იანვარი, ორშაბათი, 2023 წელი

მაცვალა ხაჩიძე – 75

სულის ქსოვილთან

გადამსკდარ მოლზე ამოსული გვირილის გვირგვინს
თავზე მოხდენით და კეკლუცად დაიდგამს ვინმე!..
მერე, ვილაცა თერძის თითებს დაეკონება, –
როგორ ლამაზად შეკერეო – ბედნიერება!..
... და ვინ რა იცის, ცერა თითის დაჩხვლეტილ ბალიშს,
რა ტკივილი აქვს!..
გულს ვინ აბერებს? დღემდე, ისიც, სულის შებერვით,
ათასი კითხვით ისევ ავსებს ბაბუანვერას...
თეთრი ფთილა კი ცრუ იმედით სავსე ეტლს მისდევს,
რაც, იმთავითვე, ღრუბლებს მიღმა გაუჩინარდა...
ქალაღის გემმა რომ იტვირთა მიზნის საბადო,
ტალღებმა ციმციმ მიიტანეს ფრთათეთრ კუნძულთან...
სულშიშველი და ფეხშიშველი იდგა ქარაფზე
და სიყვარულის საგალობელს რადგან მღეროდა,
უფალმა სხივი ჩამოუშვა დედამინაზე
და გაზაფხულის ბილიკებით აღმა ატარა...
მწუხრის მღვიმეში ნათლის სხივი აბორიალდა, –
ლაბირინთიდან რეალობის სარკესთან იხმო
და ასე, რწმენით, სულ სხვა კარი გამოიჭედა...
აღმოაჩინა იმ კარს მიღმა ათასი ფერი, –
ზოგი საამო, ზოგი მჭრელი გულთა და თვალთა
და გრძნობდა, როცა დაზაფრული ვერ დგამდა ნაბიჯს,
უფალს მიჰყავდა, როგორც ჩვილი, ატატებული...
ნეკერჩხლის ტოტზე გასაშრობად შერჩა სხეული...
ამასობაში, სულმა ისე გამოიდარა,
რომ უშურველად გასცა სითბო, სულთა საღბუნად...
ნუ გაიკვირვებთ, ნაფლოქვარში ჩამდგარი გუბით
მეუდაბნოე თუ პირს იბანს, ინყურებს ნყურვილს...
ყვითელი სევდით სავსე ხურჯინს მორჩილად ზიდავს.
ქარბუქისაგან ნაშლილ გზებზე ცრემლს ყრის იებად,
რომ სიყვარულმა არასოდეს დაიყვავილოს!..
თუ მარტოსულმა გულის კარზე მოგიკაკუნათ,
გახსენით კარი!..
იქნებ შენ ის ხარ, ვისაც ეძებს მთელი ცხოვრება...
მის საძინებელს მზის სხივები დაეპატრონენ
და მთვარის ქიმზე ამოქარგულ ოცნების კოშკში
იქნებ აცივდა?! გახსენით კარი!!!
იქნება, სადმე ნამსხვრევია ბედნიერების,
ჯერაც ყმანვილი ქალის თითებს რომ გაუვარდა
და სამყაროში ყრუ ქვითინით მიმოიფანტა!
გულფიცხი მინის მკერდზე მხოლოდ მას ვერ პოულობს,
დაეძებს დღემდე, ვით სამკაულს ძვირფასთვლებიანს...
ქალი ქალია... ზოგჯერ გულსაც ადევს ბოქლომი,
რომლის გახსნასაც მზის მეათე თვალი სჭირდება...
დღეს შემოდგომამ ვერცხლისფერი ღილი შეიხსნა
და მკერდზე ისე დავენაფეთ, როგორც ჩვილები...
ამოვიკითხეთ... შევიცანით... გავითავისეთ...
ვინ რა და, მან კი, დედამინას ფრთა მიახატა...

სიტყვა ქართული

მზითვი – შვილიშვილებს

მზითევი ვატან ჩემს შვილიშვილებს „დედაენას“ და „ვეფხისტყაოსანს“, სიბრძნეს, სიქველეს, უფლის წყალობას, ქმრის ერთგულებას, ქართველქალობას, „ბულბულის სტვენას, შაშვის გალობას“... ვუსურვებ დიდხანს ჯანმრთელ სიცოცხლეს და საიმედო შთამომავლობას!..

ვისი გორისა ხარ?!

უნდა გახსოვდეს, „ვისი გორისა ხარ“, სით მოხვედი და საით მიდიხარ... უნდა იარო წელგამართულმა, უნდა უწყოდე მისი წარსული, მისი ანმყო და მისი ხვალისდღე, თუ ფიქრობ, ისე არ არის ახლა, როგორც შენც გსურდა, თითქოს და, გაქრა ძველი დიდება, რა ვუყოთ მერე, მზე როცა ჩადის, მომდევნო დღეს ხომ ისევ ინთება?

ისევ დავცოტავდით...

მშვილდ-ისარს ნუ დაუფიზნებთ მზეს და ნუ დავაბნელებთ სამყაროს, მხოლოდ სიხარულით, ცაში ქუდები ავყაროთ... ოლონდ, მტრედებს ნუ დავაფეთებთ, შორს ნუ გადავხვეწავთ... ისევ დავცოტავდით, დავილიეთ, დავდნით... ზნეობას ნუ დავკარგავთ, თორემ გვიანი იქნება სინანული... თუ არ გამოვფხიზლდით და დავივინყეთ სიყვარული, მტერი მოგვერევა ვერაგი და ვეღარ გვიშველის ვერავინ.

მაყვალა ხაზიძე - 75

შენ ხარ სინათლე – ციურ გარსში გამოკვართული, შენ ხარ სურვილი – ოქრომკედით ამოქარგული, შენ ხარ მზის სხივი, ნაპერწკალი – სიტყვა ქართული.

ნასოფლარი

გამოვექეცით ხვატისაგან გათანგულ ქალაქს და გზადაგზა დავეძებთ ჩრდილებს, დაშაშხულ მინას გადაუხსნია ბებური მკერდი და მწყრალად გვიმზერს... წამს გადავანყდით იქვე ნასოფლარს და საშინელი ვნახეთ სურათი: დამშრალ გუბეში ყიყინებს მყვარი და მის ამღვრეულ, ელამ თვალეში მოჩანს დანგრეულ საყდრის გუმბათი. ნამოსახლარზე დგას დაღლილი და ამოებთ დასჯილი კაცი, მხოლოდ სიცხისგან უჩრდილავს ქუდი, კატა გაჩხინკულ თათებს ილოკავს და გაუდია ყავარზე კუდი. ორლობების გადაბლანდულ ეკალ-ბარდებში ნადირივით შლიგინებს ქარი... დაძმარებულნი დავბრუნდით უკან, გამოვიყოლეთ სამყაროს და იმ სოფლის დარდი...

როცა ყოფის ნიჟარაში სუნთქვა შეუძლებელია, როცა წუთისოფლის გზებზე, გავლა გაძნელებულია და სიცოცხლე ხანიერი ცრემლით გადავსებულია, ნუ ემდური ბედისწერას, განა ყველა რჩეულია!.. „ტანჯვით ჩნდება მარგალიტი“ და წამებაც ძლეულია.

ბევრი მთა გადავიარე, ნისლევი მყავდა მძევლადა, ხელში მეჭირა, ღვთის მადლით, პირთამდე სავსე ხელადა, – მთელი ცხოვრების მანძილზე მოპოვებული ძნელადა.

ჩემი მამული მარტოოდენ ცრემლის გუბეა...

ჩემი მამული ჯავრიანი ფიქრის ჯაჭვია, არც შალვა მოჩანს, არც ელიზბარ, არცა თევდორე, არაგველებს შეძახილიც უამმა წაილო, დიდი ხანია, რაც ისინი გამოვიგლოვეთ... დავეძებთ გმირებს, არსად ჩანან და ვერც ვერავინ გამოვიგონეთ... ჩემი მამული მარტოოდენ ცრემლის გუბეა, ისე პატარა, ვით ნარჩიტას ჭრელი ბუდეა, თუ არ ვივარგეთ, იმ ბუდესაც ვილაც წაილებს, ქარი გაფანტავს ჩვენი სულის წმინდა ნაწილებს. სხივი გამოკრთა, ლაჟვარდებში ვლანდავ არწივებს... გმადლობ, უფალო, მალე, ალბათ, მართვეებიც გამოჩნდებიან!..

რამდენი ქარაგმაა...

ამ სამყაროში რამდენი ქარაგმაა, რამდენი ამოუცნობი სიტყვა და გამა, რამდენი აზრი თქმულა და რამდენია ამოუთქმელი... ღმერთო, შეგვენიე, შეგვიფარე, გონება მოგვეც, ამოვხსნათ და გადავთარგმნოთ უცხო და ჩავვირისტებული სტრიქონები... სტიქიონებისაგან დაგვიფარე, საქვეყნო ურვა და დარდი გვაკმარე, გონება გაგვინათე და გაგვანათლე ჩვენ – უფუნურნი და უმეცარნი, ჩაკეტილი გულისკარი გაგვახსნევიე – ჩვენში რომ შემოგინვიოთ და სასოებით პატივი მიგაგოთ.

„და ის, რომ ანათებ...“

რა იქნებოდა ჩვენი ქალაქის საზოგადოებრივ-კულტურული ცხოვრება მაცვალა ხაჩიძის გარეშე? – ბევრად ღარიბი და უფერული.

დიახ, ჩემი მეგობარი მაცვალა ხაჩიძე ნახევარ საუკუნეზე მეტია, არამცთუ მყარად დგას მშობელ მინაზე, თავისი სულიერებით, სიკეთით, სიყვარულით და, რაც კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია, საინტერესო, მხატვრული აზროვნებით ალამაზებს, აფერადებს და აკეთილშობილებს ჩვენს ცხოვრებას.

ყველა ადამიანი ამქვეყნად თავისი მისიით მოდის, მაცვალასაც განგებამ გამორჩეული მისია დააკისრა: თანამოქალაქეების გულში სიყვარულად უნდა შესულიყო, რათა ყოველი მისი სიტყვა, მინიატურა თუ ჩანახატი მათთვის ახლობელი გამხდარიყო. ასეც არის. ჩემი თაობის ხაშურელებისთვის მაცვალა იმთავითვე იქცა მთრთოლვარე სულის შემოქმედად, რომელთანაც მეგობრობა, მის გარშემო ტრიალი უხაროდა ყველას. ამიტომ იყო, რომ მაცვალას სახლი და მისი სამსახური, სადაც უნდა ყოფილიყო – რაიონული გაზეთის რედაქცია, ენის რაიონული სამმართველო თუ ხაშურის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი, იქცეოდა ხოლმე ხელოვნებისა და სულიერების ერთგვარ კერად, სადაც ადამიანებს შეეძლოთ, არა მხოლოდ ემსჯელათ მათთვის სასურველ საკითხებზე, არამედ, ზიარებოდნენ ერთმანეთის შემოქმედებას, უკეთ გაეცნოთ ჩვენი მწერლობა, მშობლიური ენის სიღიადე.

ეს ყველაფერი იყო და, საბედნიეროდ, დღესაც არის. მაცვალა ისევ ისეთი სიყვარულით უძღვება სამუზეუმო გაერთიანებაში საგამომცემლო საქმეს, როგორც სჩვევია. მასთან სიახლოვე დღესაც სურთ და ეამაყებათ ყველა თაობის ჩვენს თანამოქალაქეებს და ამას აქვს თავისი საფუძველი: ნიჭიერებასთან ერთად, მაცვალას გააჩნია ის სულიერი საზრდო, რომელიც ასე ჭირდებათ ადამიანებს, ის ღირსება, რაც საკუთარი ცხოვრების წესით მოიპოვა, ის ერთგულება, რისთვისაც არასოდეს უღალატია. ამიტომ არის მაცვალა ჩვენთვის ერთგვარი სინმინდის, შეუპოვრობის, არდანებების, დასახული მიზნისკენ დაუდევარი მებრძოლის სიმბოლო. თუმცა, ეს ყველაფერი მასთან იოლად როდი მივიდა... იყო იმედგაცრუებაც, შვილთან ერთად დარჩენილი ახალგაზრდა დედის ცრემლიანი დღეებიც... მაგრამ იყო უზარმაზარი სურვილი იმისა, რომ სახუკვარი მიზნისთვის მიეღწია.

და მაცვალამაც ყველაფერი გააკეთა, რომ წარმატებით დაემთავრებინა სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქართული ფილოლოგიის განხრით, რაც იმ დროისთვის, მართლაც, გამირობის ტოლფასად ითვლებოდა. მაცვალას შეეძლო უნივერსიტეტში კათედრაზე დარჩენა, დისერტაციის დანერა, რის შეთავაზებაც ჰქონდა, მაგრამ იგი ხაშურში დაბრუნდა და ნამდვილი მოღვაწეობა დაიწყო. ის მუდამ ეროვნული მუხტით იდგა ცხოვრების ავანგარდში, საიდანაც ყველაზე უკეთ ჩანდა სამშობლოს გულისაკენ მიმავალი გზა. ამ ყველაფერთან ერთად, მაცვალამ შეძლო ყოფილიყო მისაბაძი დედა და საზოგადოებისათვის ღირსეულად გაეზარდა შვილი.

მაცვალა დღეს თავის ნაღვანს იმკის. მერე რა, რომ მხრებზე და თმაში ზამთარმა ჩამოათოვა... გულში მუდამ გაზაფხული უდგას, მის მზიან სულს კი, დღესაც ისევე შეუძლია ადამიანებისათვის სიკეთისა და სილამაზის ზიარება, როგორც ეს მისი ცხოვრების განმავლობაში იყო და, იმედი მაქვს, კიდევ დიდხანს იქნება. მისადმი გულწრფელი სიყვარულის გამოხატულება იყო 25 იანვარს ხაშურის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში გამართული მაცვალას საიუბილეო საღამო.

ხაშური კი იმითაც არის გამორჩეული ქალაქი, რომ მის ქუჩებში ათეული წლებია დინჯად დააბიჯებს ჩვენი მეგობარი.

დიდხანს იაროს, ამ, მართლაც, საპატიო ხაშურელმა მშობლიური ქალაქის ქუჩებში!

მურად მთვარელიძე – მწერალი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი.

ქალბატონი მაცვალა მკითხველს აიძულებს, დაფიქრდეს, თუ საიდან იღებს დასაბამს სამყარო, ახალი ფორმით ამდიდრებს შემოქმედებით სფეროს, რომელსაც წინ უძღვის დაკვირვება, გრძნობების ინდივიდუალური ბუნება.

გულითადად ვულოცავ იუბილეს საინტერესო ქალბატონს. ჯანმრთელობა და შემოქმედებითი წარმატებები არ მოაკლოს უფალმა.

გივი გელაშვილი, პოეტი.

ქალი – თავად პოეზია, უშურველად რომ გასცემს სიტბოსა და სიყვარულს... შეგვახსენებს, რომ პროზაულ ცხოვრებაშიც პოეზია უნდა დავინახოთ...

ვულოცავ მაცვალას იუბილეს – მუდამ მეოცნებესა და მარად ახალგაზრდას...

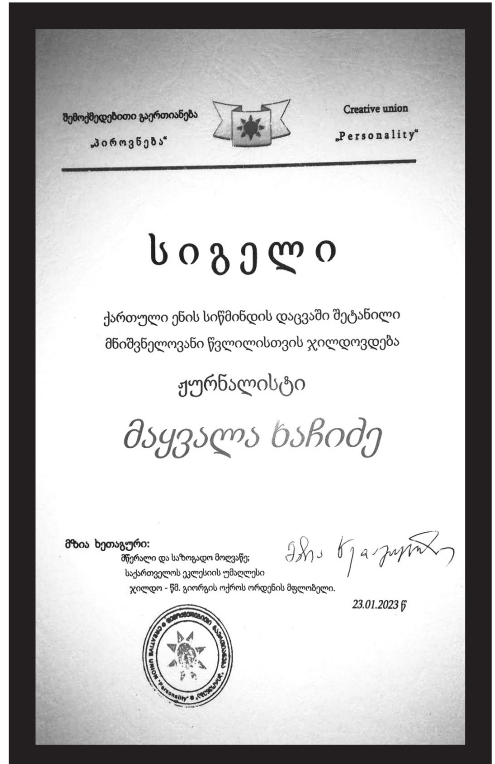
ცირა დიდებულიძე.

ნეკერჩხლის ტოტო, გაზაფხული თუკი დაგზაფრავს, შემოგენტება ტანზე წილად ავი სიზმარი, მერე მიხვდები, „ამაოა თურმე ყოველი, თუ სიყვარულით არ იღვიძებ ყოველ ცისმარე“.

გიორგი ლობჯანიძე – პოეტი, მთარგმნელი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი.

ჟურნალისტს, პოეტს, ნიჭითა და ქართული კდემამოსილებით აღსავსეს, სამშობლოსათვის მლოცველს, ქ-ნ მაცვალა ხაჩიძეს, მისი კეთილშობილებით მოხიბლული, ვულოცავ იუბილეს. ვუსურვებ ჯანმრთელობასა და დიდხანს სიცოცხლეს.

ზურაბ ცუცქერიძე, პედაგოგიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი.

პოეზია

ხ ა თ უ ნ ა

ჩ ი ც ა ძ ე

ვნერ

ვნერ,
 გარს მარტყია ჩემი სამყარო,
 ყველა სიზმარი აქაა ცხადლივ!
 ცაში სიტყვები უნდა ავყარო,
 მზეს რომ მივართვა ლექსი, ვით მაღლი!
 ვნერ...
 ოცნებები იძერწებიან,
 თითებში ფიქრის მელანი წვეთავს,
 მეხეთქებიან, მეფერებიან,
 სიტყვები, მათი აზრების მწერალს!
 ვნერ!
 ყვავილებად მოდის ფილმები,
 ლექსის ფთილები,
 ლექსის ძირები,
 და ჩემს სამყაროს, როგორც შვილები,
 ფურცელზე მსხდომებს გავეტირები...
 ვნერ...
 სიყვარული ისე დიდია,
 ისე რჩეული,
 ისე დიადი!
 სული შემლილი და თან მშვიდია,
 არც დილა არის და
 აღარც წყვილია!
 ვნერ...
 დედამინა ვისთვის წრე არის
 და ვისთვის სწორი ქვაკუთხედი.
 მთავარია, რომ ცაზე მზე არის,
 მთვარეს კი ცხვირი ნაუტეხია!
 ვნერ...
 სიძლიერეს არ უჩანს ბოლო,
 ახლა უფროვე ტკივილებს ვდევნი,
 ეს მე ვარ შენი თავი და ბოლო,
 შენ კი წარსული ცხოვრების დღენი.
 ვნერ...
 უსასრულოდ!
 დაულავად!
 ხორცი უსულოდ მხოლოდ ლეშია,
 ლექსმა სიშიშვლე დაუფარა მას,
 ვინც ვერ იტირა...
 შვება ლექსშია!
 ვნერ!...

მასწავლებელი

მამულს გვირგვინად აჩნდება
 მასწავლებლისა ტვირთი;
 რამდენი შვილიც გაჩნდება,
 იმდენ ღიმილით ითვლის.
 თეთრად დაფენილ ფიქრებში,
 იმედის სხივი მღერის!
 მასწავლებლო, უთვლელი
 სამადლობელი გელის!

* * *

რით ველარ მიხვდით,
 ქარიშხლები უფრო მიზიდავს!
 გულის ბზარები
 მზის სინათლის სხივად მარტყია!
 ჰო! ასეთი ვარ, –
 ამოზრდილი ფერად სიზმრიდან
 და ზეცას ვუჭვრეტ,
 ისე, თითქოს სულის სარკეა.
 რატომ ვერ ხვდებით,
 მედგრად ვდგავარ
 და კვლავ ვიდგები!
 სადაც უფალმა მისახსოვრა მე დიადემა!
 თავთავებისთვის მელოდება
 შვილთა მინდვრები,
 ცხოვრებას ჩემსას
 ანგელოზმა ფრთა მიადევნა...
 მოვიმკით ნაყოფს,
 რაც დავთესეთ
 და რაც ვახარეთ,
 გარდუვალაია, –
 ყველა ნახავს
 თავის მონეულს,
 არახალია
 ეს ყოველი,
 არახალია!..
 მე ველოდები მზისფერ დისკოს,
 მლიმარ ბრონეულს!
 რით ველარ ხედავთ,
 ქარიშხლები ვერას მაკლებენ!
 ამ ჩემს ანგელოზს
 არ დაეტყო არც დაღლა, სევდა...
 ეს გამონწვევა
 მე საკუთარ თავში მახედებს...
 ასეა!..
 რაც ვთქვი...
 და აქამდეც რომ უნდა მეთქვა!

წინასწარმეტყველება

ვილაცასთან ფოთოლცვენა მეფობს,
 სულშიც, ალბათ, მზემ აიგო ბინა,
 ვიცი, ჩემო სულის მეუფეო,
 რას ირეკლავს ამ თვალების მინა!
 ცა შავ პერანგს ცისარტყელას უხსნის,
 ეს მირაჟი არ დამტოვებს, ვიცი,
 განა ამ გულს ეგ სიტყვები უღირს?
 არ მჭირდება მატყუარას ფიცი!
 მედარდება, რომ ერთ დღესაც, ავბედითს,
 ჩემს ბილიკებს ვერ მოხატავს ფოთოლი,
 მერე როგორ დავიჯერო ბედის?
 ხომ ვიქნები ობოლი!
 არც რა გესმით?
 ზენა ქარი სხვაა...
 დროის გზაზე დამეფანტა კენჭები,
 განდევნილი წლების ტბა და ზღვაა,
 ვგრნობ, თუ როგორ ვკენტიდები!
 ვილაცასთან ქარი ჩუმად ღრეობს,
 სულშიც, ალბათ, სხვამ მოუთბო ბინა,
 არ მოტყუვდე, ჩემო გულის მეო,
 არ შეუშვა ეგ ქარბუქი შინა!

იარებს

მზის სურნელია, ჰაერს რომ ერწყმის,
 ისე უბინოდ ზეცა კრიალებს,
 გაზაფხულივით მილიმის ლექსი
 და ვერ დამატყობს კვალს, ნაიარევს!
 ვერ მივახატე ჩემი სინათლე
 გრძნეულ ჯადოქარს, უცხო და უბირს,
 შემოვიფარე ლბილი სინაზე,
 დავტოვებ მარტო უღირსთან უღირსს!
 გაზაფხულია ახლა ჩემი დღე,
 (მე დავილაღე, სხვაც დაილაღოს!)
 მარტო დარჩენილს უცხო ბუნაგში
 ტყვია-ტყუილი გულს დაიხალოს!
 ახლა კი მარტი თუ მღერის სოლოს,
 აპრილი დგას და ამყად იცდის!
 სხვას თავის სევდა მოუღებს ბოლოს,
 ჩემი გული კი ტკივილებს იცვლის...
 გაუფერულდა რადგან სიმღერა,
 ვერ შევასწავლე ანი და ბანი,
 როგორ მეგონა, რომ დაიმღერა
 ბედნიერებამ უტკბესი ქნარით...
 ნაბილწეს ყველა თეთრი ოცნება,
 უფროთ ფიქრი და კეთილი სენი,
 ვერსად ვიხილე მე გამონწვევილი,
 მართალი კაცის ძლიერი ხელი!
 აი, ეს არის ჩვენი ცხოვრება,
 გამოცანა და მხოლოდ ტყუილი...
 ამიტომ, არ გაქვს უფლის ცხონება,
 გაკრთობს ტკივილი და მგლის ყმუილი!
 ...მაგრამ, ახლა რა მოსატანია,
 ამ გაზაფხულზე ტვირთი და ვიში!
 მზის სხივი ჩემთვის თავსაფარია,
 ნავთსაყუდელი სად არის, ვისში?!
 მზის სურნელია, ჰაერს რომ ერწყმის,
 ისე უბინოდ კრიალებს ზეცა!
 მე დავიკარგე ცრემლიან ლექსში...
 და სევდა სულის გაშლილ ფრთებს კეცავს!

ყაყაჩო

მე ყაყაჩოს ბედი ვიცი,
 ღვივის პირმომცინარე,
 ყველას ხიბლავს მზერა მისი
 მაგრამ მაინც სწირავენ!
 დაუნდობლად მოცულავენ,
 ღიმილს არც კი აცლიან,
 უსათუთეს, წმინდა გრძნობებს,
 ერთ ნამში გააცლიან!
 პურის ყანას ეწირება
 სისხლისფერი სინაზე,
 დიდი დრო არ უწერია,
 როგორც წყლის წვეთს მინაზე.
 ეჰ, იყო და არა იყო,
 სიმღერა თუ არია,
 სულ მგონია, რომ ყაყაჩო
 მარტოსული ქალია!

* * *

რა მენატრება?
 ნუ, ნუ მკითხავ,
 რადგან შენ იცი,
 რომ ლურჯთვალეა აპრილები
 მზეს ჩემში ჰბადებს,
 ცის მზენწულიდან,
 წარსულიდან
 ბავშვობის ფიცით,
 ლურჯთვალა ია მენატრება
 ყველაზე ადრე!